

Η σύλληψη του Άγρα

/ Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες

Ήταν νύχτα ακόμα του Σαββάτου, πριν ξημερώσει η Κυριακή,

όταν, παίρνοντας μαζί του τρεις τέσσερις οδηγούς, ξεκίνησε ο Άγρας για το δάσος.

Λυπημένα, γεμάτος κακές προαισθήσεις, τον κοίταζε ο καπετάν Τυλιγάδης, που ετοιμάζονταν. Τον είχε συνοδεύσει από την Κούγκα, με την ελπίδα να τον σταματήσει. Μα δεν το επιχειρούσε πια. Του είχε δηλώσει ο Άγρας πως είχε πάρει απόφαση. Και τον ήξερε τον αρχηγό του πως μιας και πήρε μιαν απόφαση, δεν τον άλλαζε πια κανείς. Και του είπε μόνο, ως τελευταία παράκληση:

– Πάρε με μαζί σου, κύριε Αρχηγέ, και τον Μιχάλη και τον Βαγγέλη και τον Χρήστο, για πιο ασφάλεια.

Μα τον διέκοψε ο Άγρας και του είπε με το ανοιχτόκαρδο αγορίστικο χαμόγελό του, που δεν υποψιάζονταν ποτέ κακία στους άλλους.

– Μια από τις συμφωνίες μας είναι να πάμε, και αυτός κι εγώ, χωρίς τα παιδιά μας. Γιατί να τον πληγώσω, δείχνοντάς του δυσπιστία;

– Τουλάχιστον, πάρε τ' όπλο σου, κύριε Αρχηγέ!

– Αυτό ναι. Και το περίστροφό μου και τουφέκι μου. Αυτά είναι καλό να τα έχω πρόχειρα.

Και άφησε παραγγελία στον υπαρχηγό του:

– Φυλάγετε καλά τα περίχωρα, μη μας κάνουν καμιά μπαμπεσιά όσο λείπω. Βούλγαροι είναι αυτοί.

– Και πας έτσι, μονάχος σου, ξέροντας την κακοπιστία τους; Έκανε ταραγμένος ο καπετάν Τυλιγάδης.

Ο Άγρας σήκωσε τους ώμους του.

– Εγώ είμαι ένας... Αξίζει να το ρισκοκινδυνεύσω, για να επιτύχω τον ιερό σκοπό μου. Τα χωριά όμως μην πάθουν. Έχετε τον νου σας!

Κι έφυγε με τους οδηγούς του, ακολουθώντας τον πιστό του Τώνη Μίγγα, που γνώριζε όλο το Βέρμιο και τα δάση του σα να ήταν σπίτι του και που τον οδηγούσε πάντα, σε όλες του τις περιόδους, από τότε που είχε αφήσει τον Βάλτο και είχε αναλάβει τη Νάουσα και την περιοχή της.

Το μέρος της συναντήσεως ήταν μες στο δάσος, δυτικά από τη Νάουσα, στη θέση Γαβράν-Καμίνι. Ήταν πρωί, νωρίς, ολοπράσινο το δάσος, δροσερή η ιουνιάτικη μέρα, λουλουδιασμένο το χώμα, πυκνοφυλλωμένα τα δέντρα, χλωρά τα χαμόδεντρα και οι φτέρες.

Πήγαινε ο Άγρας ανάμεσα στους οδηγούς του, σοβαρός, γυρνώντας στον νου του τη συνάντησή του με τον Βούλγαρο οπλαρχηγό, ετοιμάζοντας τα λόγια που θα του έλεγε, για να του μεταδώσει την πίστη και τον ενθουσιασμό του. Κουτός δεν ήταν ο Άγρας ούτε μωροπίστευτος. Ήξερε πολύ καλά σε ποια περιπέτεια είχε μπει, τι κινδύνους διέτρεχε: Και είχε ζυγίσει όλα τα υπέρ και όλα τα κατά. Μπορούσε ν' αποτύχει βέβαια, μα μπορούσε και να τους πάρει μαζί του. Αν ήταν ειλικρινείς ο Βούλγαρος Ζλατάν κι ο Ρουμάνος Βασιλείου, οι δυο αρχηγοί με τους οποίους είχε συνεννοηθεί, η πολιτική του θα ήταν ευεργετική. Μα αν δεν ήταν;...

Αν δεν ήταν, το ήξερε τι τον περίμενε. Μα το είχε αποφασίσει. Θα ήταν μαρτυρικός ο θάνατός του. Το ήξερε. Και το δέχονταν. Πήγαινε με μian ιδέα, μια μεγάλη κι ευεργετική ιδέα, να πείσει τους αιμοβόρους Βουλγάρους να παύσουν το αλληλοφάγωμα, να ησυχάσει τον τόπο, να γλιτώσει τους πολυβασανισμένους πληθυσμούς. Αν επιτύχαινε τον σκοπό του, θα παρέδιδε μεθαύριο στον καπετάν

Αμύντα ειρηνεμένη την περιοχή του, ήσυχη πια την περιφέρεια της Νάουσας.

Και κοντά στη Νάουσα, θα φιλοτιμούνταν και οι άλλοι οπλαρχηγοί, Έλληνες και Βουλγαρο-Ρουμάνοι, να συμφιλιωθούν, ν' αγαπήσουν, να συνεργαστούν στην απελευθέρωση της αιματοβαμμένης, πολυτυραννισμένης Μακεδονίας. Αν αποτύχαινε... – «τι είναι ένας άνθρωπος εμπρός σ' ένα τέτοιο μεγάλο όνειρο;», έλεγε μέσα του.

Και με φουσκωμένη την καρδιά από πίστη και θέληση να νικήσει, τραβούσε τον δρόμο του, το κεφάλι ψηλά, τα μάτια φορτωμένα σκέψη κι ελπίδα, άφοβος, αποφασισμένος ή να νικήσει ή να πέσει στην προσπάθειά του αυτή.

«Μια φορά θα πεθάνει κανείς. Και ο Ιησούς για μια πίστη μαρτύρησε...»

Ο Τώνης Μίγγας που πήγαινε μπροστά, κοντοστάθηκε, ακροάστηκε και γύρισε ανήσυχος.

– Τι στέκεσαι λοιπόν; ρώτησε ζωηρά ο Άγρας. Φθάσαμε;

– Όχι. Μα κάτι άκουσα μες στα κλαριά, πίσω μας. Τ' ακούσατε μήπως κι εσείς, παιδιά; ρώτησε τους άλλους οδηγούς.

– Κάτι περπατάει, είπε ο ένας· κανένα αγρίμι ίσως...

– Μας ακολουθάει... Αγρίμι ακολουθάει ανθρώπους; ρώτησε ο Τώνης.

Ο Άγρας γέλασε.

– Εμείς πηγαίνουμε στους Βουλγάρους, που είναι μπροστά μας, είπε αμέριμνα, και συ σκοτίζεσαι για το τι είναι πίσω μας;

– Μα αν μας ακολουθούν;

– Και ύστερα; Μπροστά μας είναι ο αντίπαλος. Άιντε, Τώνη, μην είσαι λαγόκαρδος. Άλλωστε, δεν ακούω τίποτα. Τράβα μπρος!

Και ξανάρχισαν την πορεία τους.

Έφθασαν στο σημείο της συνάντησης. Μα αντί τον Ζλατάν, δε βρήκαν παρά δυο Βουλγάρους οπλισμένους, κομιτατζήδες, που, καθισμένοι χάμω, τους περίμεναν. Σαν είδαν τον Άγρα και τους οδηγούς του, σηκώθηκαν και τους σίμωσαν.

- Πού είναι οι άλλοι άντρες σου, καπετάν Άγρα; ρώτησαν, κοιτάζοντας με δυσπιστία προς το μέρος απ' όπου είχε έλθει ο Άγρας με τους οδηγούς του.

- Δεν έφερα άντρες μαζί μου, αποκρίθηκε ακατάδεχτα ο Άγρας. Συμφωνία μου με τον βοεβόδα Ζλατάν ήταν να έλθουμε και οι δυο μονάχοι. Μα πού είναι ο Ζλατάν; Γιατί δεν είναι δω;

Οι δυο κομιτατζήδες αντάλλαξαν μια ματιά και με κολακείες και καλά λόγια τον προσκάλεσαν να καθίσει να ξεκουραστεί.

- Δεν έχω ανάγκη από ξεκούραση, αποκρίθηκε ο Άγρας. Ήλθα να δω τον Ζλατάν, και ο Ζλατάν δεν είναι δω. Γιατί; Τι περιμένει για να έλθει;

Μπερδεμένος, μπουρδουμπίζοντας, άρχισε ο ένας Βούλγαρος να δίνει εξηγήσεις. Μα ο δεύτερος τον διέκοψε.

- Πώς να έλθει ο βοεβόδας μόνος και άοπλος εδώ, όταν οι Έλληνες αντάρτες είναι τόσο κοντά; ρώτησε.

- Έλληνες αντάρτες; Είμαι μόνος με τούτους μου τους οδηγούς, αποκρίθηκε ο Άγρας.

- Και το σώμα σου; Ένα μέρος δεν είναι στη Νάουσα; Και άλλο δε φυλάει κατά το Παλιοχώρι; Και άλλοι άντρες δεν είναι σκορπισμένοι εδώ κι εκεί, γύρω μας; Μια πιστολιά να ρίξεις, θα ορμήσουν όλοι να αιχμαλωτίσουν τον βοεβόδα!

Με οργή τον διέκοψε ο Άγρας.

- Είστε άτιμοι και δόλιοι εσείς και κατά τον εαυτό σας κρίνετε τους αντιπάλους σας! αποκρίθηκε. Εγώ έναν λόγο έχω και τον λόγο μου τον έδωσα του Ζλατάν, να έλθω μόνος να συνεννοηθώ μαζί του. Εκείνος γιατί δεν ήλθε; Πού είναι;

- Ήλθε. Μα μας ειδοποίησαν πως σώματα ελληνικά φυλάγουν γύρω στο δάσος. Κι έμεινε παραπέρα, όπου σε περιμένει.

- Παραπέρα, ε; Σε μέρος ασφαλισμένο, ε; είπε κοροϊδευτικά ο Άγρας. Πηγαίνετε με, λοιπόν, εκεί που κρύβεται. Δεν τον φοβούμαι εγώ. Ελληνομακεδόνας εγώ, δε φοβούμαι να περιδιαβάσω τα βουνά και τους λόγγους μας, να συνεννοηθώ με άλλον Μακεδόνα, ας είναι και αντίπαλος! Οδήγα μας εσύ. Σε ακολουθούμε!

Και ξαναπήραν τον δρόμο τους, προς το βορινό βάθος του δάσους.

Πηγαίνοντας, ρωτούσε ο Άγρας:

– Τι είστε σεις;

Ο ένας ήταν Βούλγαρος, δε ζητούσε παρά ειρήνη, ησυχία, να δουλέψει λέγει, το χωράφι του, ν' αφήσει το τουφέκι του στη μπάντα, να το χαρίσει μακάρι, να μην το δει πια. Ο άλλος, Ρουμάνος, είχε νοσταλγήσει λέει, το λιβάδι του, τα πρόβατά του, τα παιδιά του. Αχ, να ησύχαζε το αλληλοφάγωμα!

«Ναι, να ησύχαζε...», σκέφτηκε ο Άγρας. «Να το 'θελαν ειλικρινά ο Ζλατάν και οι άλλοι!... Τι ευλογία για τον τόπο!»

Κάτι πίσω του τσάκισε, μια πέτρα κύλησε σε κάποια χαράδρα. Αφηρημένος γύρισε ο Άγρας το κεφάλι. Αντάμωσε το ανήσυχο βλέμμα του Τώνη και του γέλασε μ' ένα νεύμα που έλεγε: *«Δε βαριέσαι!»*

Μα είχε ακούσει και ο Ρουμάνος και τρομαγμένος γύρισε κι αυτός.

– Φοβάσαι τις αλεπούδες; ρώτησε κοροϊδευτικά ο Άγρας, δείχνοντας μια φουντωτή κόκκινη ουρά, που διάσχιζε τις φτέρες και χάνουνταν βιαστικά πίσω από κάτι χαμόδεντρα.

Και γελώντας όλοι ξαναπήραν πάλι τον δρόμο τους.

Περπατούσαν ώρα. Έφθασαν σ' ένα ξέφωτο. Στάθηκαν και ο ένας σφύριξε συνθηματικά. Τότε, από μέσα από τα δέντρα βγήκαν ένα δυο άντρες και πίσω τους, διστακτικά, ένας κοκκινόξανθος με άνισα μάτια, κρατώντας τουφέκι και οπλισμένος ως τα δόντια.

Τον φώναξε ο Άγρας:

– Βοεβόδα Ζλατάν, γιατί κάνεις τόσες δυσκολίες για νά ‘ρθεις; ρώτησε. Σου είπα πως θά ‘ρθω μόνος. Τι φοβάσαι; Τα πονηρά μάτια του Βουλγάρου έψαχναν στα γύρω και πίσω από την άδεντρη φεξάδα. Αργά σίμωσε και πήρε το τεντωμένο χέρι του Άγρα.

– Εσένα δε σε υποψιάζομαι, του αποκρίθηκε. Ξέρω πως θέλεις αδελφικά να συνεργαστούμε και αγαπημένοι πια να ζήσουμε. Μα τους άντρες σου πού τους άφησες;

– Δε σου είπα πως θά ‘ρθω μόνος; Μόνος ήλθα. Τι θες εσύ τόσους αρματωμένους γύρω σου;

Ο Ζλατάν γέλασε.

– Δεν είναι τίποτα αυτοί, είπε· είναι βίγλες, έτσι, για τον τύπο. Εγώ σε περιμένω και σου έχω και τραπέζι, με άλλους βοεβόδες, τον Κασάπτσε, τον Βασιλείου και άλλους. Έλα να φάμε μαζί ψωμί και αλάτι και να ξεχάσουμε τα περασμένα.

– Πού είναι οι άλλοι βοεβόδες; ρώτησε ο Άγρας, με μια ματιά ολόγυρα.

– Εκεί που στρίφτει το μονοπάτι, πίσω από τον λόφο. Σου στρώσαμε τραπέζι στο χορτάρι. Μα άφησε δω το τουφέκι σου, ν’ αφήσω κι εγώ το δικό μου, πάμε σαν

αδέρφια που ξέκαναν από έχθρητα...

– Πάμε, είπε γελαστά ο Άγρας, ακουμπώντας σ' ένα δέντρο το τουφέκι του, πλάγι στο τουφέκι και τα πιστόλια του Ζλατάν.

Με τα δυο του χέρια έσπρωξε πίσω τα πυκνά καστανά του μαλλιά, κι έκανε ν' ακολουθήσει τον Ζλατάν στο στρίψιμο του μονοπατιού.

Από έναν βράχο πλάγι του, στην πλαγιά μιας ρεματιάς, μια παιδική φωνή έσκισε τον αέρα:

– Μην πας, κύριε Αρχηγέ! Μην πας!...

Την ίδια στιγμή, οι δυο οπλισμένοι Βούλγαροι του έπεσαν στις πλάτες, τον έπιασαν. Τους τίναξε ο Άγρας από πάνω του και άρπαξε το περίστροφό του. Μα άλλοι τέσσερις, κρυμμένοι μες στα δέντρα, του ρίχθηκαν από πίσω, του έστριψαν τα χέρια και το περίστροφο έπεσε στο χώμα.

– Κύριε Αρχηγέ!...

Γύρισε ο Άγρας και είδε το μικρό παιδικό σώμα του Γιωβάν, που ξεσηκώνουνταν από μέσα από πυκνές φτέρες κι έκανε να τρέξει στο πεσμένο περίστροφο. Μα ένας Βούλγαρος τον πέταξε χάμω και με μια κλοτσιά τον κατρακύλησε πάνω από τον βράχο, ένα κουβαράκι, ως κάτω στη χαράδρα, όπου έμεινε ακίνητος.

Είχε προφθάσει να τον δει ο Άγρας. Το βλέμμα του το καστανό είχε διασταυρωθεί με του παιδιού, του είχε στείλει ένα τελευταίο «Έχε γειά!», φορτωμένο θλίψη και σκέψη. Και είδε το σωματάκι, που κουτρουβαλούσε στις πέτρες.

– Γουρούνια! είπε στους Βουλγάρους, που τον κρατούσαν. Τι σας έφταιξε το μικρό;

Γύρω του το πανηγύρι ξέσπασε τότε.

Με αλαλαγμούς και ξεφωνητά ξεφύτρωναν από παντού Βούλγαροι και Ρουμάνοι, έπιαναν τους οδηγούς, φώναζαν, γελούσαν.

– Πιάστηκε το θηρίο!

– Πιάσαμε τον Αρχηγό των Γρεκομάνων!

– Θάνατο στον θανάσιμο εχθρό!

– Σφάξτε τον!

- Σουβλίστε τον!

- Ξεκολιάστε τον!

Ο Ζλατάν σταμάτησε τα βγαλμένα μαχαίρια.

- Στα χωριά! φώναξε. Τα χωριά να τον δουν πρώτα!

-Ναι! Στα χωριά! Στα χωριά να τον σεριανίσουμε!

Άκουσε την αφήγηση της ιστορίας

%baltos_21_%

Το διόραμα της μάχης και η πλάβα εκτίθενται στο [Μουσείο Μακεδονικού Αγώνα](#), στη Θεσσαλονίκη.